

mische werk maakt daarmee consequent zijn ambitie waar om een overzicht te geven van het wetenschappelijk onderzoek. Het bevat geen illustraties en is niet bepaald nachtkast-literatuur, maar voor sociaal historici en studenten geschiedenis is dit een onontbeerlijke publicatie.

Dit boek is uitgegeven bij CRISP-Centre de recherche et d'information socio-politiques (<http://www.crisp.be>). Dat blijft – ook in deze flitsende Wikipedia-tijden – onvervaard wetenschappelijke studies produceren en bewijst daarmee dat betrouwbare en professionele kennis soms iets meer vergt dan een muisklik.

Donald Weber, hoofd Onderzoek, Amsab-ISG

Claude Renard *Octobre 1917 et le mouvement ouvrier belge*

Claude RENARD, *Octobre 1917 et le mouvement ouvrier belge*, Arquennes: Éditions Mémogrammes/Brussel: Éditions CARCob, 2017.

Claude RENARD, *Oktobre 1917 en de Belgische arbeidersbeweging*, Dacob: Brussel, september 2017. (downloadbare pdf op www.dacob.be)

Welke invloed had de Russische revolutie op sociaal en politiek België van 1917? Dat is waar de Archieven van het Communisme in België de aandacht willen op vestigen bij de honderdste verjaardag van die revolutie. CARCob, dat de Franstalige toegang tot de archieven realiseert, heeft een werk van Claude Renard uit 1967 opnieuw uitgegeven en voorzien van heel wat onuitgegeven foto's. Bij Dacob, de Vlaamse tegehanger van CARCob, werd dit boek vertaald naar het Nederlands.

De revolutie van 1917 weer onder de aandacht brengen is de schijnwerper richten op een politiek evenement dat de loop van de 20e eeuw mee heeft bepaald. Aandacht hebben voor dergelijke historische gebeurtenissen, en voor geschiedenis in het algemeen, is aandacht hebben voor de samenleving. De toestand van de wereld en de huidige politieke stellingnames zijn immers niet zomaar uit de lucht komen vallen, ze hebben vele wortels.

Toen dit boek voor het eerst gepubliceerd werd, in 1967, was de auteur een kaderlid van de Kommunistische Partij van België en secretaris van de culturele stichting Fondation Jacquemotte. Hij had toen reeds twee boeken over de geschiedenis van de arbeidersbeweging op zijn naam staan: *Sur le centenaire de la Première Internationale* en *La conquête du suffrage universel en Belgique*.

Maar waarom een boek heruitgeven of vertalen dat vijftig jaar geleden geschreven werd?

Jules Pirlot van CARCob meent vooreerst dat dit een studie is die op wetenschappelijk-historisch vlak een must is voor wie op zoek wil gaan naar de impact van de bolsjewistische revolutie van 1917 op de Belgische arbeidersbeweging. Bovendien betreft het een historische bron, een getuigenis van de manier waarop een Belgische communist anno 1967 de vijftigste verjaardag ervoer. Ik zou daar willen aan toevoegen dat de auteur toen al toegang had tot de archieven van het Marxistisch-Leninistisch Instituut van Moskou. Die zijn een belangrijke historische bron omdat met de Tweede Wereldoorlog heel

wat archieven van het communisme in ons land verdwenen zijn.

Het boek beschrijft het debacle van de Tweede Socialistische Internationale ten gevolge van het stemmen van de oorlogsbudgetten door de socialistische partijen in de respectieve nationale parlementen. Claude Renard gaat dieper in op het besluit van de marxistisch gevormde Charles Massart: 'In België waren de socialisten, behalve een heel kleine, onbeduidende minderheid – 'une infime minorité' –, allen het slachtoffer van de oorlogspsychose'. Hij legt uit hoe de politieke oppositie tegen Vandervelde, partijleider van de Belgische socialisten (BWP), werd ingevuld met de strijd voor hernieuwing van de internationale relaties in de schoot van de Tweede Internationale, ook met de Duitse sociaaldemocraten. 'Het pure feit om te strijden voor de hervatting van de internationale relaties was een ware daad van protest tegen het overweldigend nationalisme, een teken dat de internationalistische geest niet dood was.' De auteur onderstreept dat na oktober 1917 de strijd voor het internationalisme gelijkliep met het verdedigen van de jonge Sovjetstaat. Die solidariteit oversteeg wel ver het aantal militanten dat zich uit de BWP terugtrok en aansloot bij de linkse oppositiegroepen.

Hij beschrijft verschillende van deze kleine oppositiegroepen die dikwijls samengesteld waren uit voormalige militanten van de Socialistische Jonge Wacht. Een centraal punt van hun politiek was het antiparlementarisme. Heel wat van die linkse militanten in de arbeidersbeweging stonden voor het dilemma te willen breken met de politieke lijn van de partijleiding – Vandervelde, Anseele, Destrée, Wauters, De Brouckère, De Man – en toch het contact met de georganiseerde massabeweging niet te verliezen. 'Ik heb geen vertrouwen', schreef Joseph Jacquemotte in *L'Exploité* van 18 juni 1921, 'in groepen die hun beweging als een soort gesloten kring zien, een kapel. De beweging moet een massabeweging zijn.' De spanning tussen de groepen rond de figuur

van War Van Overstraeten en de Vrienden van *L'Exploité* met Jacquemotte en Massart, werd opgelost onder druk van de Communistische Internationale die beide formaties tot eenheid verplichtte.

De communistische militant in de auteur Claude Renard verdedigt de analyse dat het bestaan op zich van een communistische staat aan het einde van de Eerste Wereldoorlog, een specifieke rol speelde op internationaal vlak. En ook de Belgische bourgeoisie ertoe dwong belangrijke toegevingen te doen wat betreft de eisen van de arbeidersbeweging (8-urige werkdag, indexering van de lonen, meer syndicale vrijheid ...) uit angst voor een revolutionaire keuze van de arbeiders in navolging van de sovjets.

Ik heb het boek met veel aandacht gelezen vooraleer over een vertaling te beslissen. Claude Renard schreef het boek uiteraard als communistisch militant, maar hij heeft er zeker geen propagandastuk van gemaakt. Hij gaat werkelijk op zoek naar de beweegredenen van de actoren in de omstandigheden van toen, en naar de motieven om andere keuzes weg te schuiven. Hij zegt zelf in het naschrift bij de heruitgave uit 2017 dat zijn korte conclusie van toen – 'De economische vooruitgang en het politieke succes van de U.S.S.R. zouden later de vorm van deze solidariteit en die gehechtheid wijzigen' – genuanceerder was geweest mocht het boek een jaar later zijn verschenen, na de Praagse revolutie van 1968 dus.

Georges Spriet, voorzitter Dacob vzw en vertaler van het boek.